

İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMENLERİ VE İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ

FINANCIAL LITERACY LEVELS OF PRIMARY MATHEMATICS TEACHERS AND
PRIMARY MATHEMATICS TEACHER CANDIDATES

Ozan ESENDEMİR¹

Öz

Bu araştırmada, ilköğretim matematik öğretmeni adaylarının ve ilköğretim matematik öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, yaş, yaşam düzeni, sınıf düzeyi, medeni durum ve aylık ortalama gelir değişkenlerine göre nasıl farklılaştığının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye'nin güneydoğu bölgesinde görev yapan 81 ilköğretim matematik öğretmenine ve 141 ilköğretim matematik öğretmeni adayına finansal okuryazarlık anketi uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin finansal okuryazarlıkları; cinsiyet ve ortalama aylık gelir aralıklarına göre farklılaşırken, yaş, yaşam düzeni, medeni durumlarına göre farklılaşmamıştır. Genel olarak finansal durumdan duyulan memnuniyet düzeyinin ise; erkekler arasında, evliler lehine, orta yaş grubundaki öğretmenlerde ve yüksek aylık ortalama gelire sahip olanlar arasında yüksek olduğunu göstermiştir. İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerinin ise, sınıf seviyesine göre farklılaştığı gözlemlenirken, cinsiyet, yaşam düzeni veya aylık ortalama gelir aralığına göre ayrılmadığı bulgulanmıştır. İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının finansal durumlarından duydukları memnuniyetin cinsiyete, sınıf seviyesine, yaşam düzenine veya ortalama gelir düzeyine göre farklılaşmadığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, ilköğretim matematik öğretmeni, ilköğretim matematik öğretmen adayı.

Abstract

This study was designed to explore how the financial literacy levels of primary school mathematics teachers and teacher candidates showed difference based on gender, age, living pattern, grade level, marital status and average monthly income. To this end, a financial literacy questionnaire was conducted to 81 primary school mathematics teachers and 141 primary school mathematics teacher candidates working in the southeast region of Türkiye. Based on the results of the research, teachers' financial literacy did not show significant difference according to living pattern and marital status although there was a significant difference in terms of age and average monthly income. In general, the results have shown that the level of satisfaction with the financial situation is high among men, in favor of the married, among middle-aged teachers, and among those with a high average monthly income. Concerning teacher candidates' financial literacy levels, a significant difference was detected depending on grade level though there was a significant difference based on gender, living pattern or average monthly income. It has been observed that the satisfaction of primary school mathematics teacher candidates with their financial situation does not differ according to gender, grade level, living order or average income level.

Keywords: Financial literacy, primary mathematics teacher, primary mathematics teacher candidate.

¹ Dr. Öğr. Üyesi; Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü; esendemir.ozan@gmail.com; Orcid:0000-0002-8436-0948

Makale Türü: Araştırma Makalesi – Geliş Tarihi:15.02.2024 – Kabul Tarihi: 06.04.2024

DOI:10.17755/esosder.1437814

Atf için: *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2024;23(91):1102-1130

Etik Kurul İzni: xxxxx

Bu çalışma Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 (CC BY-NC 4.0) kapsamında açık erişimli bir makaledir.

This work is an open access article under [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0).

1. GİRİŞ

Son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, nüfusları arasında finansal okuryazarlığın önemini giderek daha fazla fark etmektedirler. Finansal okuryazarlık eksikliği, yanlış bilgilendirilmiş finansal kararları artırır ki bu hem kişisel hem de sonunda küresel finansal istikrar üzerinde düzeltilmesi güç problemlere neden olabilir (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı [OECD], 2009). Özetle, finansal okuryazarlık artık gerekli bir yaşam becerisi olarak geniş bir şekilde kabul edilmekte ve hedefe yönelik finansal eğitim politikaları, ekonomik ve finansal istikrar ve büyümenin önemli bir bileşeni olarak görülmektedir. Bu, G20'nin OECD Uluslararası Finansal Eğitim Ağı (OECD/INFE) Ulusal Finansal Eğitim Stratejileri için Yüksek Düzey İlkelerine (G20, 2012; OECD/INFE, 2012) ve OECD/INFE Ulusal Finansal Eğitim Stratejileri Politika El Kitabı'na (OECD/INFE, 2015) destek vermesiyle açıkça görülmektedir. G20 liderleri, gençler ve yetişkinler için finansal okuryazarlık alanında temel yetkinliklerin gerekliliğini vurgulayarak, çocukluktan itibaren ömür boyu öğrenmenin önemini kabul etmektedirler (OECD, 2015), aynı zamanda genç finansal okuryazarlığı ölçmek için araçların yaygın kullanımını destekleyen bir açıklama yapmışlardır, örneğin PISA finansal okuryazarlık değerlendirmesi (G20, 2013).

OECD'ye uzun yıllardır üyeliği devam eden ve G20 topluluğuna üye ülkelerden birisi olan Türkiye'de ise finansal okuryazarlık eğitimlerinin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Bu alanda yapılan ilk girişimler yetişkinleri odağına almakla birlikte özel teşebbüsler olarak 2011 yılından itibaren ortaya çıkmıştır. Devlet tarafından ise, ilk olarak 2014 yılında yayımlanan Başbakanlık Genelgesi ile vatandaşların finansal okuryazarlık eğitimi almaları için girişimlerde bulunulması gerekliliği kaleme alınmıştır (Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları, 2014). Günümüzde devlet kurumları, finansal okuryazarlığın ilköğretimden üniversite düzeyindeki eğitim kurumlarına kadar her düzeyde sunulması gerekliliğini dile getirmektedir (Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu, 2021). Ancak, bir amaç olarak belirlenen kişisel finansal konuların okul düzeyinde öğretimi noktasındaki çabaların yetersiz kaldığı dile getirilmektedir (Tural Sönmez, 2022). Nitekim, Türkiye'de finansal eğitim konusunda birçok girişimin bulunduğunu, ancak her kurumun yürüttüğü bu eğitimlerin daha geniş çapta etkilerinin olabilmesi için ortak bir politikaya ihtiyaç olduğu ifade edilmektedir (OECD, 2015: s. 21). Benzer şekilde, kimi araştırmacılar, Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretim programları üzerinde kişisel finans konularının öğretimi noktasında gittiği bazı değişikliklerin yetersiz kaldığını savunmaktadır (Güvenç, 2017).

Türkiye'de ülke çapında yapılan finansal okuryazarlık araştırmalarının pek azında öğretmen ve/veya öğretmen adayları odağına alınmıştır. Oysa ki, bireylerin hayatlarının mümkün olan en erken dönemlerinde finansal konular hakkında eğitim alması gerekliliği ve bu eğitimin okullarda verilmesi gerektiği ifade edilmektedir (OECD, 2005; Commission of the European Communities, 2007; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, 2014). Dahası, politika yapımcıların yanında, araştırmacılar da benzer şekilde finansal eğitimin erken yaşlarda başlaması gerekliliği üzerinde durmaktadır (Remmele ve Seeber, 2012; Tural Sönmez, 2022). Ancak, öğretmenler ve öğretmen adaylarının finansal eğitim vermeye ne derece yetkin oldukları önemli bir soru olarak ön plana çıkmaktadır. Nitekim, araştırmalar öğretmenlerin (Loibl, 2008; McKenzie 1971; Way ve Holden, 2009) ve öğretmen adaylarının (Çinko, Avcı, Ergun ve Tekçe, 2017;

McKinney, McKinney, Larkins, Gilmore ve Ford, 1990) finans konuları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir.

Yukarıda bahsedildiği gibi finansal okuryazarlığın eğitim hayatına dahil edilmesi tartışılmasıyla ilköğretim matematik öğretmenlerinin ve adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu nedenlerden ötürü, bu araştırmada ilköğretim matematik öğretmenlerinin ve adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, yaş, yaşam düzeni, medeni durum, sınıf seviyesi ve aylık ortalama gelir değişkenlerine göre nasıl farklılaştığı incelenmiştir.

1.1. Literatür Taraması

Öğretim programını uygulamak için sonuçta sorumlu oldukları ölçüde, öğretmenler okul temelli finansal okuryazarlık eğitimi için temel unsurlardır. Türkiye’de, öğretmenlerin finansal okuryazarlık eğitimcileri olarak çalışmalarını nasıl yorumladıklarını ve izlediklerini araştıran bağımsız bir eğitim araştırmasına ihtiyaç vardır. Bu anlamda, literatür taraması, öğretmenlerin ekonomik ve finansal okuryazarlığı ve bu alanlarda öğretim için hazırlanmaları bağlamında yapılan çalışmalara odaklanmaktadır. Ancak öncelikle, çalışma boyunca ele alınan finansal okuryazarlık kavramı ile ne anlaşıldığına yer verilecektir.

1.1.1. Finansal Okuryazarlık Nedir?

Bu çalışmada, finansal okuryazarlık kavramı OECD (2014) tarafından ifade edildiği şekliyle finansal okuryazarlık; finansal kavramların ve risklerin bilgisini ve anlayışını içeren, bireylerin ve toplumun mali refahını artırmak ve ekonomik yaşama katılımı mümkün kılmak amacıyla bilgi ve anlayışı etkili bir şekilde çeşitli finansal bağlamlarda kullanma becerisini, motivasyonunu ve güvenini kapsamı olarak anlaşılmalıdır. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi finansal okuryazarlık kavramının; finansal bilgi, davranışları ve tutumları kapsadığı ve bu üç kavram arasındaki ilişkiden önemli ölçüde etkilendiği de alanyazında tartışılmaktadır (Atkinson ve Messy, 2012; Jorgensen ve Savla, 2010; Shim, Xiao, Barber ve Lyons, 2009; Shim, Barber, Card, Xiao ve Serido, 2010; Stella, Filotto ve Cervallati, 2020; Potrich, Vieira ve Kirch, 2015). Bu anlamda, bu araştırmada finansal okuryazarlık kavramı yukarıda bahsedilen çalışmalar ile paralel olarak; finansal bilgi, davranışlar ve tutumların arasındaki ilişki bağlamında ele alınmıştır. Burada yer alan finansal bilgi, bireylerin toplum içindeki gündelik hayatlarında ihtiyaç duydukları temel finansal terimler ve kavramlara aşina olma durumu olarak tanımlanabilir (Atkinson ve Messy, 2012; Gutter, Copur ve Garrison, 2016). Finansal davranış ise bir kişinin finansal davranış biçimlerinin o kişinin finansal refahı üzerinde önemli bir etkisi olacağını önermektedir (Atkinson ve Messy, 2012). Tutum, belirli bir varlık veya olguya karşı duyulan olumlu veya olumsuz eğilim olarak tanımlanmaktadır ve tutumlar davranışsal tepkiler ile ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, finansal tutum, kişinin finansal yönetim uygulamalarını değerlendirirken olumlu veya olumsuz eğilimi olarak düşünülebilir (Parrotta ve Johnson, 1998).

1.1.2. Öğretmenlerin ve yetişkinlerin finansal okuryazarlık düzeylerine ilişkin çalışmalar

Ülke çapında öğretmenlerin finansal okuryazarlık düzeylerini inceleyen oldukça sınırlı çalışmaya rastlanılmıştır. Akçay ve Semerciöglü (2021) tarafından yapılan araştırmada sınıf

öğretmenlerinin matematik okuryazarlığı öz-yeterlik algıları ile finansal okuryazarlık tutum ve davranışları arasındaki ilişkiyi araştırmak amaçlanmıştır. Ayrıca bu değişkenlerin cinsiyet, sınıf seviyesi, mesleki kıdem yılı ve eğitim düzeylerine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları, sınıf öğretmenlerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerinin düşük olduğunu göstermiştir. Ayrıca öğretmenlerin matematik okuryazarlığı öz-yeterlilikleri ile finansal okuryazarlık tutum ve davranışları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri; cinsiyet, okutulan sınıf seviyesine ve mesleki kıdem yılına göre anlamlı fark göstermemekle birlikte eğitim düzeyleri bakımından lisansüstü mezunlarının lehine farklılaşmıştır.

Yücel'in (2022) 315 lise öğretmeni ile yaptığı çalışmada; kadın öğretmenlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu, yaşın artmasıyla finansal okuryazarlık düzeyinin yükseldiğini, yüksek gelir düzeyindeki öğretmenlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin de yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bunun yanında, ikamet yerinin (il veya ilçe) finansal okuryazarlık düzeyine etkisinin olmadığı bulgulanmıştır.

Akarçay Öğüz ve Tektaş (2021) ise özel olarak muhasebe ve finansman öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada toplamda 148 öğretmene ulaşmışlardır. Çalışmada öğretmenlerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve finansal okuryazarlık düzeylerini artırma yolları incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin finansal okuryazarlıkları; cinsiyete, yaşa, medeni duruma, aylık ortalama gelire göre farklılık göstermemiştir. Dahası, öğretmenlerin yeterli düzeyde finansal okuryazar olmadıkları ifade edilmiştir.

Grimes, Millea ve Thomas (2010) tarafından yürütülen çalışmada ABD'nin Mississippi Eyaletinde görev yapan K-12 öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri araştırılmıştır. Araştırma sonuçları, orta yaştaki, erkek, azınlık olmayan öğretmenlerin daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olduklarını göstermiştir.

Alanyazında finansal okuryazarlık çalışmalarında yetişkinleri odağına alan bir çok çalışma yer almaktadır. Burada ise öne çıkan son yıllardaki çalışmalara yer vermeye çalışılmıştır. Uluslararası alanda yürütülen finansal okuryazarlık çalışmalarında da farklılık gösteren sonuçlara ulaşıldığı gözlemlenmiştir. Kimi çalışmalarda; erkeklerin (Agnew, Maras ve Moon, 2018; Aguiar-Díaz ve Zagalaz-Jiménez, 2022; Arrondel, Debbich ve Savignac, 2014; Grimes, Millea ve Thomas, 2010; Sekita, 2011; van Rooij, Lusardi ve Alessie, 2011); kimi araştırmalarda ise kadınların (Atkinson ve Messy, 2012; Fonseca, Mullen, Zamarro ve Zissimopoulos, 2012; Santos, Tavares, Ratten ve Tavares, 2022) daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip oldukları tartışılmaktayken, cinsiyetin bir fark oluşturmadığı (Baglioni, Colombo ve Piccirilli, 2018; Grohmann, Hübler, Kouwenberg ve Menkhoff, 2021; Klapper ve Panos; 2011) sonucunu paylaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Nitekim, Lusardi ve Mitchell (2011) yaptığı dünya çapındaki alanyazın taramasında erkeklerin kadınlardan daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları sonucunun öne çıktığını ifade etmiştir (ayrıca bkz. Heath, 1989).

Orta yaştaki bireylerin en yüksek finansal okuryazarlığa sahip oldukları savı doğrulayan çalışmaların sayısı oldukça fazla olmakla birlikte, bireylerin finansal okuryazarlıklarının yaşam döngülerinin süresince değiştiği fikri bu çalışmaların odak noktasını oluşturmaktadır (Atkinson

ve Messy, 2012; Almenberg ve Säve-Söderbergh, 2011; Henriques, 2010; Kadoya ve Khan, 2020; Lusardi, Michaud ve Mitchell, 2017; Jappelli ve Padula, 2013; Santos, Tavares, Ratten ve Tavares, 2022). Buna göre, genç ve ileri yaştaki bireyler araştırmalardaki en düşük finansal okuryazarlığa sahip gruplar olarak öne çıkmaktadır.

Finansal okuryazarlığa etkisi incelenen bir diğer önemli faktör ise medeni durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Baglioni, Colombo ve Piccirilli (2018), Henriques (2010) ve Hogarth ve Hilgert (2002) gibi kimi araştırmalar evli veya birlikte yaşayan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Diğer yandan, evliliğin bu türden bir farklılık yaratmadığını ifade eden çalışmalara da rastlanılmaktadır (Fonseca vd., 2012; Kadoya ve Khan, 2020; van Rooij, Lusardi ve Alessie, 2011; Santos vd., 2022).

Bir diğer faktör olarak karşımıza çıkan, gelir düzeyinin finansal okuryazarlığı ne türden etkilediği konusu ise tartışmalıdır. Bir yandan, yüksek gelir düzeyindeki bireylerin daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olduğu kimi araştırmacılarca bulgulanırken; (Almenberg ve Säve-Söderbergh, 2011; Grimes, Millea ve Thomas, 2010; Henriques, 2010; Hogarth ve Hilgert, 2002; Lusardi ve Mitchell, 2014; Monticone, 2010; Wagner, 2019), diğer yandan gelir düzeyinin finansal okuryazarlığa bir etkisinin olmadığını söyleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Buckland, 2010; Santos vd., 2022).

1.1.3. Öğretmen adaylarının ve üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerine ilişkin çalışmalar

Araştırmaların bir diğer önemli katılımcılarını ise üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Halihazırdaki çalışmada ulaşılan sonuçların karşılaştırabilmesi için ilkin özel olarak öğretmen adaylarını konu alan çalışmalar belirlenmiştir. Daha sonrasında ise genel olarak üniversite öğrencileri ile yürütülen çalışmalar ele alınmıştır. Alanyazındaki çalışmaların değişkenlerinin buradakilerle sınırlı kalmamakla birlikte, burada yer verilen kısımların halihazırdaki çalışmanın değişkenlerine uyumlu olduğu dikkatten kaçmamalıdır.

Ünal, Torun, Yavuz ve Ediş (2016) yaptıkları çalışmada ilköğretim düzeyinde eğitim vermeye hazırlanan öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeylerin; öğretmen adaylarının; cinsiyet, ailelerinin aylık geliri, öğrenim görülen program ve sınıfı faktörlerinden hangilerinin etkili olduğu üzerine bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmanın sonuçları; öğretmen adaylarının finansal okuryazarlıklarının; cinsiyete veya aylık gelirlerine göre farklılaşmadığını, sınıf seviyesine göre ise düzenli bir başarı artışına işaret etmediğini göstermiştir. Öğretmen adayları ile yapılan bir diğer çalışmada, Er (2019) ise sosyal bilgiler öğretmeni adayları ile çalışmış; cinsiyetin, sınıf seviyesinin, aylık ortalama gelirin finansal okuryazarlık düzeyine etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ancak, öğretmen adayları ile yapılan çalışmalar oldukça sınırlı kalmıştır. Bu anlamda, üniversite genelinde yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar, bu çalışmanın da sonuçlarıyla da kıyaslanabilmelidir. Bu sebeple, genel olarak üniversite öğrencilerini kapsayan çalışmalara yer verilmesi anlamlıdır. Bu bağlamda ulaşılan çalışmalarda; cinsiyet, sınıf seviyesi, yaşam düzeni ve aylık ortalama gelir değişkenlerine göre finansal okuryazarlıklarının nasıl değiştiği ele alındığı gözlemlenmiştir.

Chen ve Volpe (1998), finansal okuryazarlık düzeyleri ile öğrencilerin özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçları; işletme dışındaki lisansta öğrenim gören, düşük sınıf seviyelerindeki, daha genç, az çalışma deneyimine sahip ve kadın olan öğrencilerin daha düşük düzeylerde finansal okuryazarlığa sahip olduğunu göstermektedir.

Aydın ve Akben Selcuk'un (2019) ulusal çapta yaptığı araştırmaya 14 farklı üniversiteden 1,443 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın odağında, öğrencilerin finansal okuryazarlıkları, paraya yönelik tutumları ve zaman tercihleri arasındaki ilişkiyi incelemek yer almaktadır. Araştırma sonuçları aynı zamanda finansal okuryazarlığın cinsiyete, sınıf seviyesine ve aylık ortalama gelire göre nasıl değiştiğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri; cinsiyete göre bir değişiklik göstermezken, sınıf düzeyine ve aylık ortalama gelire göre değişim göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçları Biçer ve Altan (2016) tarafından yapılan çalışmaları ile paralellik göstermekte; cinsiyetin finansal okuryazarlığa bir etkisi olmadığı, birinci sınıftaki öğrencilerin diğer sınıflara göre daha düşük düzeyde buldukları ifade edilmiştir.

Philippas ve Avdoulas (2020) Yunanistan genelinde öğrenim gören 456 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada, finansal okuryazarlık, finansal kırılganlık ve finansal refah düzeyleri arasındaki ilişkiyi ölçmeyi ve aynı zamanda bu durumları etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; erkeklerin daha yüksek düzeyde bir finansal okuryazarlığa sahip olurken, babanın yüksek düzeyde bir eğitim alması da önemli bir faktör olarak öne çıkmıştır.

Sarıgül (2014) üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek ve bu seviyeler ile öğrencilerin demografik özellikleri arasındaki ilişkileri ortaya koymayı amaçladığı çalışmada Türkiye'de öğrenim gören 1,127 üniversite öğrencisine ulaşmıştır. Araştırma sonuçları; erkeklerin ve son sınıftaki öğrencilerin daha yüksek düzeyde finansal okuryazarlık düzeyine sahip oldukları, öte yandan finansal okuryazarlık düzeyi bakımından eğitim fakültesi öğrencilerinin veya ailesi ile birlikte yaşayanların en dezavantajlı grupları oluşturdukları bulgulanmıştır. Araştırmanın bulguları özellikle eğitim fakültesi öğrencilerine dair önemli sonuçlar ortaya koyması ile öne çıkmaktadır. Bu sonuçların bazıları ile Albulut (2020) tarafından üniversite öğrenciler ile yürütülen araştırmanın sonuçları benzerlikler taşımaktadır. Albulut (2020) araştırmasında; erkeklerin daha yüksek bir finansal okuryazarlığa sahip olduklarını, aylık ortalama gelir düzeyinin, sınıf seviyesinin veya yaşam düzeninin finansal okuryazarlığa etkilerinin olmadığını ortaya koymuştur.

Çinko vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada, farklı fakültelerde veya yükseköğretimde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin belirlenen demografik özelliklere göre finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada 1049 öğrenciden elde edilen bulgular; erkeklerin finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin kadınlara göre yüksek olduğu, eğitim fakültesi öğrencilerinin finansal bilgi ve davranış düzeylerinin diğer gruplardan düşük olduğu, son sınıf öğrencilerinin finansal bilgi ve davranış düzeylerinin yüksek olduğu, ailesi ile yaşayan öğrencilerin daha düşük finansal bilgi düzeyinde olduğu, aylık ortalama geliri en düşük olan gruptaki öğrencilerin finansal bilgi ve tutum düzeylerinin üst gelir grubundakilere oranla daha düşük olduğunu göstermiştir.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, nicel araştırma desenlerinden tarama modeli ile desenlenmiştir. Tarama modelinin benimsendiği araştırmalarda, bir konuya ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum gibi özelliklerin belirlenmesi söz konusudur (Freankel ve Wallen, 2006). Bu araştırmada, ilköğretim matematik öğretmenleri ve öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla bir ölçek uygulaması yapılmıştır. Bu sebeple, araştırmanın deseni tarama modeli olarak belirlenmiştir.

2.1. Ölçme aracı

Araştırmada kullanılan ölçme aracı temelde üç bölümden oluşmaktadır. Ölçme aracının birinci bölümü, örnekleme tanımlayıcı bilgileri toplamaya yarayan maddelerden oluşmaktadır. İkinci bölüm ise finansal okuryazarlığın üç boyutunu teşkil eden bilgi, davranış ve tutuma dair maddeler içermektedir (bkz. Tablo 1). Finansal okuryazarlık kavramının tanımı ve dolayısıyla finansal okuryazarlık eğitiminin sınırları hakkında ortak bir fikre ulaşılmadığı görülmektedir (bkz. Retzmann ve Seeber, 2016). Buna rağmen tartışmaların odağında kişisel finansal karar ve eylemleri içeren pratik bilgiler yer almaktadır (Remmele ve Seeber, 2012). Sıklıkla kabul gören OECD'nin (2020) tanımına göre finansal okuryazarlık, doğru finansal kararlar almak ve nihayetinde bireysel finansal refahı elde etmek için gerekli finansal farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışların bir kombinasyondur. Finansal okuryazarlık maddelerinin hazırlanmasında büyük ölçüde mevcut araştırmalardan yararlanılmış olup, finansal okuryazarlık ve finansal katılım ölçümünde iyi uygulamaları temsil etmektedir.

Tablo 1. Finansal Okuryazarlık Ölçeği Maddeleri

Alt Boyut	Madde	Yanıtlar
Finansal Bilgi Maddeleri	1) Bir tasarruf hesabınızda ₺10.000 olduğunu ve faiz oranının yılda %12 olduğunu varsayalım. Parayı mevduat hesabınızda 5 yıllığına bıraktığımızı düşünürsek, 5 yıl sonunda hesabınızda ne kadar para olur?	1) <i>₺16.000'den fazla</i> 2) Tam olarak ₺16.000 3) <i>₺16.000'den az</i> 4) Bilmiyorum 5) Yanıtlamak istemiyorum
	2) Tasarruf hesabınızın faiz oranının yılda % 1 ve enflasyonun yılda % 2 olduğunu hayal edin. Bir yıl sonra, hesaptaki para bugün olduğundan daha fazlasını mı, bugünün aynısı mı yoksa daha azını mı satın alır?	1) Bugünden daha fazlasını 2) Bugünün aynısını 3) <i>Bugünden daha azını</i> 4) Bilmiyorum 5) Yanıtlamak istemiyorum
	3) Lütfen bana bu ifadenin doğru mu yoksa yanlış mı olduğunu söyleyin. "Tek bir şirketin hissesini almak genellikle hisse senedi yatırım fonundan daha güvenli getiri sağlar".	1) Doğru 2) <i>Yanlış</i> 3) Bilmiyorum 4) Yanıtlamak istemiyorum
	4) Lütfen bana bu ifadenin doğru mu yoksa yanlış mı olduğunu söyleyin. "3 yıllık bir kredinin, genellikle 5 yıllık bir krediye göre daha yüksek aylık ödemesi olurken, ödenen toplam faiz daha az olacaktır".	1) <i>Doğru</i> 2) Yanlış 3) Bilmiyorum 4) Yanıtlamak istemiyorum

5) Faiz oranları yükselirse, tahvil fiyatlarına genellikle ne olur?

- 1) Fiyatları düşer
- 2) Fiyatları yükselir
- 3) Aynı kalır
- 4) Tahvil fiyatları ile faiz oranları arasında bir ilişki yoktur
- 5) Bilmiyorum
- 6) Yanıtlamak istemiyorum

1) Yaşam maliyetinin eskiden yaşadığınız yerden üçte bir oranında daha yüksek olduğu bir şehre taşındınız. Aynı maaşı aldığınızı varsayalım, bu durumda tasarruf oranınızı nasıl sabit tutabilirsiniz?

- 1) Harcamalarımı 1/3 oranında arttırırım
- 2) Harcamalarımı 1/3 oranında azaltırım
- 3) Harcamalarımı 2/3 oranında azaltırım
- 4) Bilmiyorum
- 5) Yanıtlamak istemiyorum

2) Diyelim ki yakın zamanda bir çocuğunuz doğdu. Sizin başınıza bir şey gelmesi durumunda ailenizin daha fazla ekonomik güvenceye sahip olması için bir çözüm bulmak istiyorsunuz: Ne yaparsınız?

- 1) Kredi ile ev satın alırım
- 2) Bir şirketin hisselerinden satın alırım
- 3) Sigorta poliçesi yaptırırım
- 4) Bilmiyorum
- 5) Yanıtlamak istemiyorum

3) Finansal varlıklara 50.000 TL yatırım yapmaya karar verdiğinizi varsayalım. Aracı kurumunuzun size üç farklı fon sunduğunu düşünelim; hangi fonu seçerdin? [1. seviye düşük riski, 5. seviye orta riski ve 9. seviye yüksek riski gösterir].

- 1) Fon A: %6 getiri, risk seviyesi 3
- 2) Fon B: %8 getiri, risk seviyesi 3
- 3) Fon C: %9 getiri, risk seviyesi 7
- 4) Bilmiyorum
- 5) Yanıtlamak istemiyorum

4) Elinizde 100.000 TL yatırım yapma fırsatınız var. Riskten kaçınan birisiniz ve uzun vadeli bir yatırım süreniz var. Hangi yatırımın, ihtiyaçlarınıza en yakın olduğunu düşünürdünüz?

- 1) Bitcoin'e yatırmak
- 2) Devlet tahvillerine yatırmak
- 3) Türev araçlara yatırmak
- 4) Bilmiyorum
- 5) Yanıtlamak istemiyorum

5) 42 yaşına yeni girdiniz ve şirketinizin ekonomik durumu kötü. Neyse ki piyangodan 2.000.000 TL'lik bir ödül kazandınız. Bu parayı nasıl kullanırdınız?

- 1) %90'ını uzun zamandır istediğim şeyleri gerçekleştirmek için kullanır, kalan %10'unu ise harcamazdım
- 2) %30'unu isteklerimi yerine getirmek için, %40'ını ek emeklilik planı için kullanır, %30'unu harcamazdım
- 3) %70'ini isteklerimi yerine getirmek için kullanır, %30'unu harcamazdım
- 4) Bilmiyorum
- 5) Yanıtlamak istemiyorum

Finansal Tutum Maddeleri	1) Bir şey satın almadan önce, gerekli olan giderlerimi ödeyip ödemediğimi kendime sorarım.	Aralık 1-5
	2) Bir şey satın almadan önce, fiyatları karşılaştırırım.	Aralık 1-5
	3) Bir finansal sözleşmeyi imzalamadan önce içeriğini dikkatlice okurum.	Aralık 1-5
	4) Gerekli ve gereksiz harcamaları birbirinden ayırmaya özen gösteririm.	Aralık 1-5
	5) Büyük bir satın alma işlemi yapmadan önce, aniden çıkacak bir harcamayı karşılamak için yeterli birikimim olduğundan emin olurum.	Aralık 1-5
	6) Borç para aldığım zaman aklıma gelen ilk düşünce borcumu zamanında ödemek olur.	Aralık 1-5
	7) Finansal eylemlerimden doğacak maliyetleri önceden hesaplayabildiğimde, bu eylemlerimi gerçekleştirip gerçekleştirilmeyi tekrar gözden geçiririm.	Aralık 1-5
	8) Çevrimiçi ödeme yapmadan önce verilerimin güvenliğinden endişe duyarım.	Aralık 1-5
Görece Finansal Memnuniyet Maddesi	1) Genel olarak, varlıklarınızı, borçlarınızı ve birikimlerinizi düşündüğünüzde, mevcut kişisel mali durumunuzdan ne kadar memnunsunuz?	Aralık 1-5

Not: İtalik olarak belirtilen ifadeler soruların doğru yanıtlarını göstermektedir.

Araştırmada yer alan finansal okuryazarlık maddeleri aşağıdaki konuları kapsamaktadır: (i) finansal ürünler, kurumlar ve kavramları içeren finansal bilgiyi (Antonietti, Borsetto ve Iannello, 2016), (ii) bu bilgi ve fikirleri bireylerin kendi yararına kullanabilme yetisini içeren finansal davranışı (Peña, 2016) ve (iii) finansal konulara yönelik kişisel eğilim olarak tanımlanan finansal tutumu (Rai, Dua ve Yadav, 2019). Bu maddelerin oluşturulmasında OECD (2022) tarafından hazırlanan finansal okuryazarlık ve finansal katılım ölçme aracından ve Stella, Filotto ve Cervellati (2020) tarafından finansal bilgi, davranış ve tutumları ölçmek için geliştirilmiş anketten yararlanılmıştır.

2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin güneydoğusunda yer alan büyük bir şehrin üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları ile bu şehirde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Öğretmenlerin profili. Araştırmanın verisi çevrimiçi ortamda hazırlanmış olan ölçeğin üniversitede yüksek lisans programına kayıtlı öğretmenlere gönderilmiş ve onlardan da okullarındaki diğer öğretmenlere iletmesi istenmiştir. Böylece araştırma kapsamında toplamda 94 öğretmene ulaşılmıştır. Ancak, araştırmada daha çok ilköğretim matematik öğretmenlerinin

durumları incelendiğinden, farklı branşlardaki olup ölçeği dolduran öğretmenlerin verileri analiz edilmemiştir. Bu kapsamda araştırmanın verisi 81 ilköğretim matematik öğretmeninden elde edilen bilgilerden oluşmaktadır.

Tablo 2. Öğretmenlerin demografik özellikleri

Özellikler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	61	75,3
Erkek	20	24,7
Yaş		
22-27	32	39,5
28-35	35	43,2
36 ve üstü	14	17,3
Medeni Durum		
Evli	37	45,7
Bekar	44	54,3
Yaşam Düzeni		
Aile ile birlikte yaşayan	58	71,6
Aileden bağımsız yaşayan	23	28,4
Aylık Ortalama Gelir		
₺10.001-₺15.000	27	33,3
₺15.001-₺20.000	33	40,7
₺20.001-₺30.000	14	17,3
₺30.001 ve üstü	7	8,6

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yüzde 75,3'i kadın iken, yüzde 24,7'i erkeklerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin yaş aralıklarına göre dağılımına bakıldığında ise, önemli bir bölümünün 28-35 yaş aralığında yer aldığı dikkat çekmektedir. Bunun yanında araştırmaya katılan ilköğretim matematik öğretmenlerinin yüzde 45,7'si bekar iken, yüzde 54,3'ü evlidir. Araştırmaya katılan evli bireylerin tümü ailesi ile birlikte yaşadığını ifade ettiğinden, yalnızca bekar olanların yaşam düzenleri değişiklik göstermiştir. Diğer yandan araştırmaya katılan öğretmenlerin %33,3'ü gelir durumunu ₺10.000-₺15.000 olarak belirtirken, %40,7'si ₺15.001-₺20.000 olarak, %17,3'si ₺15.001-₺20.000 olarak ve %8,6'sı ₺30.001 ve üstü olarak belirtmiştir. Buna göre, öğretmenlerin önemli bir bölümünün ₺20.000 ve altı gelire sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin özelliklerinin birbirleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmesi nihayetinde, erkek öğretmenlerin önemli kısmının ₺15.001 ve üstü gelire sahip olduğu görülürken, kadınların önemli bir kısmının (yaklaşık %63'ü) ₺20.000'den az geliri olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin gelir aralıklarının yaş aralığına kıyasla incelendiğinde, en alt

düzyer gelire sahip olanların büyük oranının 22-27 yaş aralığında yer aldığı görülürken, en üst gelir düzeyinin ise 31-40 yaş aralığında yer aldığı görölmektedir. Bunun yanında, yaş ilerledikçe gelir düzeyinin de arttığı görölmektedir.

Öğretmen adaylarının profili. Araştırmanın bir diğery örneklem grubu ise Türkiye'nin güneydoğusundaki büyük bir ildeki ilköğretim matematik öğretmenliğı programında öğrenim gören öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Araştırmaya toplamda 141 ilköğretim matematik öğretmeni adayı katılmıştır. Öğretmen adaylarının 115'i (%81,6) kadınlardan oluşurken, 26'sı (%18,4) erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının demografik bilgileri

Özellikler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	115	81,6
Erkek	26	18,4
Sınıf Seviyesi		
1	25	17,7
2	29	20,6
3	50	35,5
4	37	26,2
Yaşam Düzeni		
Aile ile birlikte yaşayan	95	67,4
Aileden bağımsız yaşayan	46	32,6
Aylık Ortalama Gelir		
₺1.000 ve altı	21	14,9
₺1.001-₺3.000	81	57,4
₺3.001-₺6.000	11	7,8
₺6.001-₺10.000	14	9,9
₺10.001 ve üstü	14	10,0

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yüzde 81,6'sının kadınlardan oluştuğı görölmektedir. Sınıflara dağılımına bakıldığında ise, öğretmen adaylarının; %17,7'sinin birinci sınıfta, %20,6'sının ikinci sınıfta, %35,5'inin üçüncü sınıfta ve %26,2'sinin dördüncü sınıfta olduğu görölmektedir. Bunun yanında, ilköğretim matematik öğretmenliğı programına daha çok kadınların kayıtlı olmasından dolayı, araştırmaya katılımda kadın oranının fazla olduğu görülecektir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %67'si ailesi ile birlikte yaşadığını ifade ederken, %32,6'sı aileden bağımsız yaşayanlardan (yurtta ya da tek başına/paylaşımli olarak evde yaşayanlar) oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının gelir aralıklarına göre dağılımları ise Tablo 3'te görölmektedir. Buna göre, öğretmen adaylarının önemli bir bölümünün ₺3.000 ve altı gelire sahip olduğu görölmektedir.

2.3. Verilerin Toplaması

Araştırmanın verilerin 2023 yılının ilk yarısında toplanmıştır. Ölçme aracı Google form programı aracılığıyla dijital ortamda hazırlanmıştır. Verilerin öğretmenlerden elde edilen bölümü, Türkiye'nin Güneydoğu bölgesindeki büyük bir ilde görev yapan ortaokul matematik öğretmenlerinden elde edilirken; öğretmen adayları kısmı ise, aynı ilde bulunan bir üniversitenin ilköğretim matematik öğretmenliği programında öğrenim gören öğrencilerden elde edilmiştir. Dijital ortamda hazırlanan ölçme aracı, ders esnasında iletilmiş ve ders sonrasında katılmak isteyenlerin, gönüllülük esasına uyulmuş, ölçüğü doldurması istenmiştir. Öğretmenlere uygulanmasında ise, üniversitede yüksek lisans yapan ortaokul matematik öğretmenlerinden ve bu öğretmenlerin okullarında görev yapan diğer matematik öğretmenlerinden gönüllülük esasına dayanarak katılmaları talep edilmiştir.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada kullanılan ölçme aracının geçerlik varsayımını test etmek için açılımlayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Ölçeğin 'finansal bilgi' ve 'finansal davranış' kategorilerinde yer alanlar maddeler iki yanıtı (dichotomous) olma özelliğine sahiptir. Buradaki maddelere verilen doğru yanıtlar 1 olarak değerlendirilirken, yanlış yanıtlar 0 olarak değerlendirilmektedir. Ancak, 'yanıtlamak istemiyorum' seçeneği ne doğru ne de yanlış kabul edileceği için, bu seçeneğin işaretlendiği yanıtlar kayıp veri olarak değerlendirilmiş ve ortalamaya dahil edilmemiştir. Finansal tutum kategorisindeki maddeler ise Likert tipi olduğundan, 'kesinlikle katılmıyorum' 'katılmıyorum', 'kararsızım', 'katılıyorum' ve 'kesinlikle katılıyorum' seçenekleri, sırasıyla, 1 ile 5 arasında puanlanmıştır.

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) istatistiği 0 ile 1 aralığında bir ölçüm sunmakla birlikte, bir kümedeki her bir değişkenin diğer değişkenler tarafından ne ölçüde doğru bir şekilde tahmin edilebileceğini ölçer. Hair'e (2011) göre, 0,5 veya daha yüksek bir KMO değeri kabul edilebilirdir. Bartlett'in küresellik testi (sphericity test), değişkenler arasındaki ilişkilerin varlığını değerlendirir ve değişkenlerin en azından bazıları için korelasyon matrisi içinde anlamlı korelasyonların istatistiksel olasılığını sunar. Araştırmada elde edilen verilerin Kaiser-Meyer-Olkin indeksi 0.789 olarak hesaplanmıştır. Bununla beraber, Bartlett testi anlamlı bir sonuç vermektedir ($p = 0.000$). Bu bulgular, değişkenler arasındaki korelasyon matrisinin bir özdeşlik matrisi olduğu sıfır hipotezinin reddedildiğini göstermektedir.

Tablo 4. Finansal Okuryazarlık Ölçeği Alt Boyutlarına Yönelik Faktör Yükleri

Alt Boyut	Madde No	1	2	3
Finansal Bilgi	2	0.738		
	4	0.624		
	3	0.532		
	5	0.483		
	1	0.467		
Finansal Davranış	5		0.663	
	2		0.620	
	4		0.571	
	3		0.534	
	1		0.473	
Finansal Tutum	7			0.734
	4			0.728
	2			0.695
	1			0.689
	3			0.676
	5			0.670
	6			0.579
	8			0.568
Açıklanan Varyans				
Toplam: %53,1				
Faktör 1: %14,6				
Faktör 2: %15,5				
Faktör 3: %23,0				

Stevens (2002) maddelere ilişkin faktör yüklerinin 0.40'dan büyük olmasının önemi vurgulamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, ölçekteki maddelerin alt boyutlara olan yüklerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bütün maddelerin faktör yüklerinin 0.40'ten büyük olmasından dolayı ölçekten elenen bir madde olmamıştır. Bununla beraber, ölçme aracı üç faktörlüdür. Önemli olarak belirlenen faktörlerden birincisi ölçeğe ilişkin toplam varyansın %14,6'sını, ikinci faktör %15,5'ini ve üçüncü faktör toplam varyansın %23'ünü açıklamaktadır. Bu üç faktörün açıkladıkları toplam varyans %53,1'dir. Araştırmada kullanılan ölçme aracının güvenilirliğini ölçmek için Cronbach (1955) yöntemi izlenerek Cronbach'ın iç tutarlılık indeksi kullanılmıştır. Ayrıca, aynı ölçek içindeki sorular arasındaki ilişkilerin gücünü değerlendirmek için iki yanıtı (dichotomous) değişkenler için özel olarak tasarlanmış KR-20 (Kuder-Richardson 20 formülü) kullanılmıştır. 0.60'ı aşan bir değer genellikle güvenilirlik için yeterli kabul edilir. Tüm bileşenler, finansal bilgi için .756, finansal beceriler için .821 ve finansal tutum için .826 değeri ile güçlü Cronbach Alpha değerleri göstermiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Ölçme aracının ilk kısmında örneklemin genel demografik bilgilerinin toplanması için hazırlanan sorular yer almaktadır. Soruların bir kısmı yönlendirmeli olarak planlanmıştır.

Örneğin, “bir lisans programından mezun oldum” seçeneğini işaretlemiş olanlar “mezun olduğunuz program” sorusuna yönlendirilmişlerdir. Bu bölümde amaç, örneklemin cinsiyet, yaş, medeni durum, yaşam düzeni, eğitim durumu ve aylık ortalama gelir bilgilerini elde etmektir.

Finansal okuryazarlık bölümündeki soruların doğru yanıtları “1” olarak kodlanmıştır. Eğer katılımcı yanlış yanıt vermişse “0” olarak kodlanmış, yanıtı bilmediği ya da yanıtlamak istemediğini ifade etmişse doğru yanıtlayamadığı farz edilmiş ve yine “0” olarak kodlanmıştır. Bu bölümdeki finansal bilgi, davranış ve tutum altbölümlerindeki puanlar hesaplanmıştır. Daha sonra ise, elde edilen veriler ANOVA ve T-testleri kullanılarak analiz edilmiştir.

3. BULGULAR

Bulgular bölümü iki alt bölümden oluşmuştur. Öncelikle, araştırma kapsamında ilköğretim matematik öğretmenlerin finansal bilgi, davranış ve tutumlarının; cinsiyet, yaş aralığı, medeni durum, yaşam düzeni ve aylık ortalama gelir aralıklarına göre nasıl değiştiği ele alınmıştır. Diğer alt bölümde ise, araştırmaya katılan ilköğretim matematik öğretmen adaylarının finansal bilgi, davranış ve tutumlarının; cinsiyet, sınıf seviyesi, yaşam düzeni ve aylık ortalama gelir aralıklarına göre nasıl değiştiğinin bulguları sunulmuştur.

3.1. Öğretmenlerin Bulguları

Tablo 5. İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum Düzeylerinin Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	U	p
Finansal Bilgi	Kadın	61	37.80	414.500	.027*
	Erkek	20	50.77		
Finansal Davranış	Kadın	61	40,80	547.000	.484
	Erkek	20	41.60		
Finansal Tutum	Kadın	61	38.38	450.000	.078
	Erkek	20	49.00		

*p değeri için anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

İlköğretim matematik öğretmen finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin cinsiyete göre nasıl farklılaştığı Tablo 5’te görülmektedir. Buna göre, erkek öğretmenlerin kadınlara göre daha yüksek bir finansal bilgi düzeyine sahip oldukları görülürken, bu farklılaşma finansal davranış veya finansal tutum nezdinde gözlemlenmemiştir.

Tablo 6. İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum Düzeylerinin Yaş Aralığına Göre Ki-Kare Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yaş Aralığı	N	Sıra Ortalaması	sd	Ki-kare	p
Finansal Bilgi	22-27	32	37.72			
	28-35	35	42.90	2	1.111	.574
	36 ve üstü	14	43.75			
Finansal Davranış	22-27	32	40.17			
	28-35	35	45.51	2	3.729	.155
	36 ve üstü	14	31.61			
Finansal Tutum	22-27	32	39.42			
	28-35	35	38.56	2	2.934	.231
	36 ve üstü	14	50.71			

Tablo 6’da görülebilen yaş aralıklarında yer alan öğretmenlerin finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin Ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, farklı yaş aralıklarına yer alan öğretmenlerin finansal bilgi, finansal davranış veya tutum düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Tablo 7. İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum Düzeylerinin Yaşam Düzenine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yaşam düzeni	N	Sıra Ortalaması	U	p
Finansal Bilgi	Aile ile birlikte yaşayan	58	40.63	688,500	.816
	Aileden bağımsız yaşayan	23	41.93		
Finansal Davranış	Aile ile birlikte yaşayan	58	42.64	577.500	.337
	Aileden bağımsız yaşayan	23	37.11		
Finansal Tutum	Aile ile birlikte yaşayan	58	35.13	532.000	.156
	Aileden bağımsız yaşayan	23	43.33		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mevcut yaşam düzenlerine göre finansal bilgi, davranış ve tutum düzeyleri Mann-Whitney U Testi ile analiz edilmiştir (bkz. Tablo 7). Buna göre, farklı yaşam düzenlerine sahip öğretmenlerin finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 8. İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum Düzeylerinin Medeni Durumlarına Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması	U	p
Finansal Bilgi	Evli	37	45.01	962.500	.146
	Bekar	44	37.62		
Finansal Davranış	Evli	37	44.27	935.000	.240
	Bekar	44	38.25		
Finansal Tutum	Evli	37	43.50	935.000	.378
	Bekar	44	38.90		

Tablo 8’de araştırmaya katılan öğretmenlerin finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin medeni durumlarına göre analizinin sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçları, öğretmenlerin medeni durumlarının öğretmenlerin finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Her ne kadar, evli öğretmenlerin her üç kategoride daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülse de, evli veya bekar öğretmenlerin finansal bilgi, davranış ve tutumlarında görülen farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı gözlenmiştir.

1117

Tablo 9. İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum Düzeylerinin Aylık Ortalama Gelir Aralıklarına Göre Ki-Kare Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Gelir Aralığı	N	Sıra Ortalaması	sd	Ki-kare	p
Finansal Bilgi	₺10.000-₺15.000	27	33.89	2	4.110	.128
	₺15.001-₺20.000	33	43.55			
	₺20.001 ve üstü	21	46.14			
Finansal Davranış	₺10.000-₺15.000	27	35.26	2	8.860	.281
	₺15.001-₺20.000	33	44.14			
	₺20.001 ve üstü	21	43.45			
Finansal Tutum	₺10.000-₺15.000	27	41.50	2	7.289	.026*
	₺15.001-₺20.000	33	33.89			
	₺20.001 ve üstü	21	51.52			

*p değeri için anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Farklı gelir aralıklarına sahip öğretmenlerin finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin analiz sonuçları Tablo 9’da verilmiştir. Analiz sonuçları, farklı gelir aralıklarına sahip öğretmenlerin finansal bilgi veya finansal davranış düzeylerinin anlamlı bir şekilde

farklılaşmadığını, ancak finansal tutum düzeylerinde kimi gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğunu göstermiştir. Finansal tutum düzeyinde, ₺20.001 ve üstü aylık gelir aralığına sahip bireyler ile ₺15.001-₺20.000 ortalama aylık gelire sahip olanlar arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu gözlemlenmiştir. Araştırma verileri, genel olarak gelir düzeyinin artmasıyla finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerindeki sıra ortalamalarının yükseldiğini göstermesine rağmen, bu farklılığın anlamlı olmadığı bulgulanmıştır.

Tablo 10. Öğretmenler Arasında Finansal Durumdan Duyulan Memnuniyetin Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Yaşam Düzeni ve Aylık Ortalama Gelir Faktörlerine Göre Değişimi

Bağımsız Değişkenler	N	Sıra Ortalaması	U	Ki-kare	p
Cinsiyet					
Kadın	61	33.17	359.000		.004*
Erkek	20	53.55			
Yaş					
22-27	32	33.17	617.500	8.541	.014*
28-35	35	43.03			
36 ve üstü	14	53.82			
Medeni Durum					
Evli	37	47.85	1,067.500		.013*
Bekar	44	35.24			
Yaşam Düzeni					
Aile ile birlikte yaşayan	58	41.85	617.500		.591
Aileden bağımsız yaşayan	23	38.85			
Aylık Ortalama Gelir					
₺10.000-₺15.000	27	30.91	617.500	12.362	.002*
₺15.001-₺20.000	33	40.89			
₺20.001 ve üstü	14	54.14			

*p değeri için anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Tablo 10'da öğretmenlerin; cinsiyetlerine, yaş aralıklarına, medeni durumlarına, yaşam düzenlerine ve aylık ortalama gelirlerine göre genel olarak finansal durumlarından duydukları memnuniyet düzeylerinin analiz sonuçları görülebilmektedir. Buna göre, erkekler ile kadınların genel finansal durumlarından duydukları memnuniyetleri arasındaki fark, erkekler lehine, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bunun yanında, 36 ve üstü yaş grubundaki bireylerin genel memnuniyet düzeyinin en yüksek grup olduğu ve 22-27 yaş aralığındaki grubun memnuniyet düzeyi ile anlamlı fark olduğu bulgulanmıştır. Dahası, medeni durumları göz

önüne alındığında, evli olanların genel memnuniyet düzeylerinin bekar olanlara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Yaşam düzeninin ise genel olarak finansal durumdan duyulan memnuniyet düzeyinde bir farklılaşmaya yol açmadığı görülmüştür. Ortalama gelire göre bakıldığında ise, genel finansal durumlarından memnuniyetlerinin en olduğu grubun en yüksek gelir grubundaki bireyler olduğu görülürken, en düşük gelir grubundaki bireylerin memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu bulgulanmıştır.

3.2. Öğretmen adaylarının bulguları.

Tablo 11. İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum Düzeylerinin Cinsiyete Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	U	p
Finansal Bilgi	Kadın	115	69.30	1,299.500	.287
	Erkek	26	78.52		
Finansal Davranış	Kadın	115	73.37	1,767.000	.138
	Erkek	26	60.54		
Finansal Tutum	Kadın	115	74.18	1,860.000	.051
	Erkek	26	56.94		

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin cinsiyete göre nasıl farklılaştığı Tablo 11’de görülmektedir. Buna göre, erkekler öğretmen adayları ile kadınların finansal bilgi, davranış veya tutum düzeylerinde anlamlı bir şekilde farklılaşma görülmemiştir. Finansal bilgi bağlamında erkeklerin sıra ortalamalarının daha yüksek olduğu gözlemlenirken, kadınların finansal davranış ve tutum boyutlarında daha yüksek ortalamaya sahip oldukları gözlenmiştir.

Tablo 12. İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum Düzeylerinin Sınıf Seviyesine Göre Ki-Kare Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf Seviyesi	N	Sıra Ortalaması	sd	Ki-kare	p
Finansal Bilgi	1. sınıf	25	52.26	3	14.445	.002*
	2. sınıf	29	73.22			
	3. Sınıf	50	71.68			
	4. Sınıf	37	88.80			
Finansal Davranış	1. sınıf	25	55.92	3	9.080	.028*
	2. sınıf	29	82.65			
	3. Sınıf	50	69.07			
	4. Sınıf	37	77.09			
Finansal Tutum	1. sınıf	25	78.38	3	1.631	.652
	2. sınıf	29	67.40			
	3. Sınıf	50	69.41			
	4. Sınıf	37	68.59			

*p değeri için anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Farklı sınıf seviyesindeki öğretmen adaylarının finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 12’de görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre, 4. sınıftaki öğretmen adaylarının finansal bilgi düzeylerinin 1. sınıftaki öğretmen adaylarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlemlenirken, finansal davranış düzeyi açısından ise 2. Sınıftaki öğretmen adayları ile 1. Sınıftakiler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Farklı sınıf seviyelerindeki öğretmen adaylarının finansal tutum düzeylerinde bir farklılaşma gözlenmemiştir.

Tablo 13. İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum Düzeylerinin Yaşam Düzenlerine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yaşam düzeni	N	Sıra Ortalaması	U	p
Finansal Bilgi	Aile ile birlikte yaşayan	95	67.91	2,043.000	.522
	Aileden bağımsız yaşayan	46	72.49		
Finansal Davranış	Aile ile birlikte yaşayan	95	68.37	2,435.000	.260
	Aileden bağımsız yaşayan	46	74.52		
Finansal Tutum	Aile ile birlikte yaşayan	95	73.13	1,983.000	.373
	Aileden bağımsız yaşayan	46	66.61		

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının mevcut yaşam düzenlerine göre finansal bilgi, davranış ve tutum düzeyleri Mann-Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Buna göre, farklı yaşam düzenlerine sahip öğretmen adaylarının finansal bilgi ve davranış düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 14. İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Finansal Bilgi, Davranış Ve Tutum Düzeylerinin Aylık Ortalama Gelir Aralığına Göre Ki-Kare Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Gelir Aralığı	N	Sıra Ortalaması	sd	Ki-kare	p
Finansal Bilgi	₺1.000 ve altı	21	69.88	4	4.379	.357
	₺1.001-₺3.000	81	73.19			
	₺3.001-₺6.000	11	57.32			
	₺6.001-₺10.000	14	58.21			
	₺10.001 ve üstü	14	83.54			
Finansal Davranış	₺1.000 ve altı	21	70.05	4	2.823	.588
	₺1.001-₺3.000	81	74.83			
	₺3.001-₺6.000	11	56.41			
	₺6.001-₺10.000	14	69.82			
	₺10.001 ve üstü	14	62.93			
Finansal Tutum	₺1.000 ve altı	21	86.36	4	3.747	.441
	₺1.001-₺3.000	81	68.91			
	₺3.001-₺6.000	11	62.64			
	₺6.001-₺10.000	14	68.57			
	₺10.001 ve üstü	14	69.04			

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının aylık ortalama gelirler aralıklarına göre finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin analiz sonuçları Tablo 14’te görülmektedir. Analiz sonuçları, farklı gelir aralıklarında yer alan öğretmen adaylarının finansal bilgi, davranış veya tutum düzeylerinin istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir.

Tablo 15. Öğretmen Adayları Arasında Finansal Durumdan Duyulan Memnuniyetin Cinsiyet, Sınıf Seviyesi, Yaşam Düzeni, Aylık Ortalama Gelir Faktörlerine Göre Değişimi

Bağımsız Değişkenler	N	Sıra Ortalaması	U	Ki-kare	p
Cinsiyet					
Kadın	115	73.80	1,817.000		.070
Erkek	26	58.62			
Sınıf Seviyesi					
1	25	63.93	4.410		.220
2	29	81.29			
3	50	66.22			
4	37	72.91			
Yaşam Düzeni					
Aile ile birlikte yaşayan	95	74.80	1,791.500		.067
Aileden bağımsız yaşayan	46	62.62			
Aylık Ortalama Gelir					
₺1.000 ve altı	21	50.24	8.976		.062
₺1.001-₺3.000	81	72.54			
₺3.001-₺6.000	11	78.27			
₺6.001-₺10.000	14	71.57			
₺10.001 ve üstü	14	86.93			

Tablo 15’te ilköğretim matematik öğretmeni adaylarının; cinsiyet, sınıf seviyesi, yaşam düzeni ve ortalama gelire göre genel olarak finansal durumlarından duydukları memnuniyet düzeylerinin analiz sonuçları paylaşılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, sıra ortalamaları dikkate alındığında, kadın ve erkekler arasındaki farklılaşma kadınlar lehine olsa da, bu iki grubun farklılaşması istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Benzer şekilde, farklı sınıf seviyesinde bulunan öğretmen adaylarının genel olarak finansal durumlarından duydukları memnuniyet düzeylerinin arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir. Yaşam düzeni dikkate alındığında, aile ile birlikte yaşayanların daha yüksek sıra ortalamasına sahip oldukları gözlemlense de, aileden bağımsız yaşayanlar aralarındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Son olarak, farklı ortalama gelir seviyesindekilerin genel olarak finansal durumlarından duydukları memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmemiştir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları, öğretmenlerin finansal bilgi, davranış ve tutumlarının; cinsiyet, yaşam düzeni, medeni durumlarına göre farklılaşmazken; yaş ve ortalama aylık gelir

aralıklarına göre farklılaştığını göstermiştir. Bu bölümde, araştırmada ulaşılan sonuçların alanyazındaki diğer araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırılması ve alanyazına olan katkısı tartışılacaktır.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler; öğretmenler arasında erkeklerin finansal bilgi düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu gösterirken, finansal davranış ve finansal tutum bağlamlarında herhangi bir farklılaşma görülmemiştir. Araştırma kapsamında ulaşılan bu sonuç, ulusal ve uluslararası alanyazında yürütülen çalışmaların sonuçlarına örtüşmektedir. Dünya çapında finansal okuryazarlık üzerine yapılan çalışmaları inceleyen Lusardi ve Mitchell (2011) erkeklerin daha yüksek bir finansal okuryazarlığa sahip oldukları sonucunun yaygın olduğu ifade etmektedir. Diğer yandan, ulusal çapta yürütülen Akarçay ve Semercioğlu (2021) ve Yücel (2022) tarafından yapılan Türkiye'deki öğretmenleri odağına alan araştırmalarda erkeklerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu dile getirmektedir. Bu açılardan bakıldığında ise güncel araştırmada ulaşılan erkeklerin daha yüksek finansal bilgi düzeyine sahip olmaları sonucunun alanyazındaki araştırmaların sonuçlarıyla örtüştüğü ortaya çıkmaktadır. Erkeklerin daha yüksek finansal okuryazarlığa sahip olmaları altında yatan temel sebebin, kadınların daha çok evdeki işlerle meşgul olmalarına ve dolayısıyla finansal kararların erkekler tarafından veriliyor olmasına dayandırılmıştır (Fonseca vd., 2012).

Araştırma kapsamında elde edilen bir diğer sonuç ise yaşam düzeni ile ilişkilidir. Araştırma kapsamında elde edilen veriler, öğretmenlerin yaşam düzenlerinin finansal okuryazarlık düzeylerini etkilediğini göstermektedir. Buna göre, çalışmada ulaşılan bu sonuç, Albulut'un (2020) ulaştığı sonuçlar ile örtüşmektedir. Albulut (2020) üniversite öğrencileri ile yürüttüğü araştırmada yaşam düzeninin finansal okuryazarlığa bir etkisinin olmadığını bulgulamıştır. Ancak, Sarıgül (2014) ve Çinko vd.'nin (2017) yürüttüğü araştırmaların sonuçları aile ile birlikte yaşamının finansal okuryazarlık düzeyine negatif bir etkisinin olduğu göstermiştir. Bu açıdan, güncel araştırmanın bulguları ile alanyazında öğretmen adayları ile yapılan bu çalışmaların sonuçları çelişmektedir. Sonuçlar arasında bu farklılığın temel sebepleri arasında; aile ile birlikte yaşayan öğretmenlerin çoğunluk evli bireylerden oluşması ve üniversite öğrencilerinden daha ileri yaşlarda olmaları sayılabilir.

Araştırmada elde edilen bulgular, evli ve bekar öğretmenlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Bu anlamda araştırma sonucunda, öğretmenlerin medeni durumlarındaki farklılığın finansal okuryazarlık düzeylerinde bir farklılaşmaya yol açmadığı söylenebilir. Söz konusu sonuç, alanyazında karşılaşılan Akarçay Öğüz ve Tektaş (2021), Fonseca vd. (2012), Kadoya ve Khan (2020), van Rooij, Lusardi ve Alessie (2011) ve Santos vd. (2022) tarafından yürütülen çalışmaların sonuçlarıyla benzerlikler göstermektedir.

Diğer yandan, yaş aralıklarındaki öğretmenlerin finansal davranış düzeylerinde anlamlı farklılaşmalar gözlenmiştir. Daha çok 28 yaş ve üstündeki bireylerin oluşturduğu grupların finansal davranış maddelerine ilişkin sıra ortalamalarının yükselmesi, ilerleyen yaşlardaki öğretmenlerin finansal bilgi, davranış ve tutum açılarından daha ileride olduklarına işaret etmektedir. Nitekim, alanyazında öğretmenler ile yürütülen araştırmalar da bu sonucu doğrular niteliktedir (Grimes, Millea ve Thomas, 2010; Yücel, 2022). Öğretmenler ile yürütülen

çalışmalar dışında yetişkinleri odağına alan araştırmalar da orta yaştaki bireylerin finansal okuryazarlıklarının çok genç ve yaşlı bireylere oranla daha yüksek olduğunu göstermiştir (Atkinson ve Messy, 2012; Almenberg ve Säve-Söderbergh, 2011; Henriques, 2010; Kadoya ve Khan, 2020; Lusardi, Michaud ve Mitchell, 2017; Jappelli ve Padula, 2013; Santos vd., 2022). Bu durumda öğretmenlerin de diğer yetişkin gruplarıyla beraber değerlendirilebileceği, orta yaştaki öğretmenlerin en yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu savı güçlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular, öğretmenlerin ortalama aylık gelir aralıklarının finansal bilgide ya da davranışta olmasa da, finansal tutumlarında farklılaşmaya yol açtığını göstermiştir. Finansal tutum açısından bakıldığında, en üst gelir grubunda yer alan öğretmenler ile orta gelir grubundaki öğretmenlerin, üst gelir grubundakiler lehine, anlamlı bir şekilde farklılaştıkları görülmüştür. Bu bağlamda, öğretmenler arasında yüksek gelir daha yüksek düzeyde bir finansal tutumu desteklemektedir. Almenberg ve Säve-Söderbergh (2011), Grimes, Millea ve Thomas (2010), Henriques (2010), Hogarth ve Hilgert (2002), Lusardi ve Mitchell (2014), Monticone (2010) ve Wagner (2019) gibi araştırmacıların da ifade ettiği gelir düzeyi ve finansal okuryazarlık arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucu, güncel araştırmanın sonucuyla uyumaktadır. Bu anlamda, öğretmenler arasında yüksek gelire sahip olmak yüksek bir finansal okuryazarlık düzeyine işaret etmektedir.

Bütün bunların yanında, genel olarak finansal durumdan duyulan memnuniyetin ise erkekler lehine yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Yaş aralıkları söz konusu olduğunda ise 36 ve üstü yaş grubundaki öğretmenlerin daha memnun oldukları bulgulanmıştır. Bunun yanında memnuniyetin en düşük olduğu yaş grubu ise erken yaş gurubundaki bireylerden oluşmaktadır. Dahası istatistiksel açıdan anlamlı olmasa da yaş aralığı arttıkça memnuniyet düzeyinin arttığı gözlemlenmiştir. Araştırma sonuçları, evli öğretmenlerin finansal durumdan duydukları memnuniyetin yüksek olduğunu söylemektedir. Bu durumda, evlilik ile birlikte, öğretmenlerin hane gelirleri artmakta ve bununla beraber finansal durumdan duyulan memnuniyetin arttığı söylenebilir. Araştırmanın bulguları, genel olarak finansal durumdan duyulan memnuniyetin aylık ortalama gelirle de ilişkisi olduğunu göstermiştir. Aylık ortalama gelirin artmasıyla, öğretmenlerin duydukları genel memnuniyet düzeyi artmaktadır. Bu durumda, daha yüksek gelir elde etmek finansal duruma ilişkin duyulan memnuniyeti arttırmaktadır. Genel olarak bakıldığında ise, finansal durumundan memnun olan öğretmenlerin; yüksek gelire sahip, orta yaşlarında, evli ve erkek olduğu gözlemlenmiştir. Bunun yanında, yaşam düzeninin genel olarak finansal durumdan duyulan memnuniye bir etkisinin olmadığını göstermiştir.

İlköğretim matematik öğretmen adaylarının bulguları ise önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının finansal okuryazarlıklarının; sınıf seviyesine farklılaştığı gözlemlenirken, cinsiyet, yaşam düzeni veya aylık ortalama gelir aralığına göre ayrılmadığı gözlemlenmiştir. Farklı sınıf seviyelerinde bulunan ilköğretim matematik öğretmen adaylarının finansal bilgi ve davranış düzeylerinde anlamlı farklılaşmalar gözlemlenmiştir. Bu farklılaşma, üst sınıflardaki öğretmen adaylarının lehine olmak üzere, birinci sınıftaki öğretmen adayları ile diğer sınıf seviyelerindeki öğretmenler adayları arasında oluşmuştur. Ünal vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerinin öğrenim yılları boyunca düzenli olarak artmadığı bulgulanmıştır. Buradan hareketle, üniversite hayatına yeni başlayan öğretmen adaylarının

finansal bilgi ve davranış düzeylerinin ileriki yıllarda yükseldiği, ancak bu gelişimin düzenli olarak her seviyede gerçekleşmediği söylenebilir. Bir başka açıdan bakıldığında, ilköğretim matematik öğretmenliği programında yer alan matematik ağırlıklı içeriğin öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerinin gelişmesine katkıda bulunduğu düşünülebilir. Bu görüşü güçlendiren bir durum ise Er (2019) tarafından sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yapılan çalışmada gözlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenliği programındaki matematik derslerinin yoğunluğu, ilköğretim matematik öğretimi programından oldukça düşüktür. Bu sebeple, ilköğretim matematik öğretmeni adayları aldıkları matematik içerikli dersler finansal okuryazarlık düzeylerini etkilemiş olabilir. Nitekim, Akçay ve Semercioğlu (2021) çalışmasında matematik okuryazarlığı ile finansal okuryazarlık arasında pozitif bir ilişki olduğunu bulgulamıştır. Bu durumda, eğitim hayatının ileriki yıllarındaki öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık durumlarının, eğitim hayatının ilk yılındaki öğretmen adaylarının durumlarından daha yüksek olmasının sebeplerinden birisinin matematik ağırlıklı alınan eğitimin finansal okuryazarlık düzeylerine katkısı olarak görülmektedir. Öte yandan, üniversite öğrencileri ile yürütülen araştırmalarda düşük sınıf seviyesindeki öğrenciler finansal okuryazarlıkta daha düşük performans göstermişlerdir (Biçer ve Altan, 2016; Chen ve Volpe, 1998; Çinko vd., 2017; Sarıgül, 2014). Alanyazındaki bu çalışmalar, birinci sınıftaki öğretmen adaylarının düşük finansal okuryazarlığa sahip olduğuna dönük sonucun anlamlı olduğunu göstermektedir.

Öğretmen adaylarının finansal bilgi, davranış ve tutum düzeylerinin cinsiyete göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları; erkeklerin finansal bilgi düzeylerin kadınlara göre daha yüksek olduğu, ancak finansal davranış ve tutum düzeylerinin kadınların lehine olduğu gözlemlenmiştir. Finansal bilgi düzeyindeki farklılaşma erkeklerin finansal konularda daha bilgili olduğuna işaret etmektedir. Ancak, bilgi, davranış ve tutumdan oluşan bir bütün olarak algılanması gereken finansal okuryazarlık kavramı, bu denli sınırlı kalan farklılık ile açıklanamayacaktır. Bu sebeple, ilköğretim matematik öğretmen adayları içinde cinsiyetin finansal okuryazarlığa bariz bir farklılaşmaya yol açmadığı söylenebilir. Araştırmada ulaşılan bu sonuç, Er (2019) ve Ünal vd. (2016) tarafından öğretmen adayları ile yapılan çalışmaların sonuçları ile benzerlikler göstermektedir. Diğer yandan, araştırmanın sonuçları, Chen ve Volpe (1998), Çinko vd. (2017), Philippos ve Avdoulas (2020) ve Sarıgül (2014) gibi üniversite öğrencileri ile yürütülen önemli araştırmalarda ulaşılan erkeklerin lehine olan sonuçlarla farklılaşmıştır. Öğretmen adaylarının diğer fakültelerin öğrencilerinden farklılaşmasının sebebinin ise açıklayabilecek araştırmalara ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular, farklı yaşam düzenine sahip ilköğretim matematik öğretmen adaylarının finansal bilgi, davranış veya tutumlarının farklılaşmadığına işaret etmektedir. Bu sonuç, Albulut (2020) ve Çinko vd. (2017) tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarıyla benzerlikler göstermektedir. Öyle görünüyor ki, yaşam düzeni öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerinde farklılaşmaya yol açmamaktadır.

Araştırmanın bulgularından elde edilen bir başka sonuç ise, öğretmen adaylarının aylık ortalama gelirlerinin finansal bilgi, davranış ve tutumlarında herhangi bir farklılaşmaya yol açmaması ile ilgilidir. Farklı aylık ortalama gelirler aralığında yer alan öğretmen adaylarının finansal okuryazarlıklarında bir değişim gözlenmemiştir. Araştırma kapsamında ulaşılan

sonuçların alanyazındaki diğer çalışmalarla örtüştüğü gözlemlenmiştir. Albulut (2020) ve Er (2019) yaptıkları araştırmaların sonuçlarında da benzer şekilde üniversite öğrencileri içinde değişik aylık ortalama gelirlerine sahip olmak finansal okuryazarlık bağlamında bir farklılaşmaya yol açmadığını ifade etmişlerdir. Ünal vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada da ailelerinin gelir düzeylerinin öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerine olan etkisine bakılmış, ancak ailenin gelir düzeyinin öğretmen adayının finansal okuryazarlık düzeyine etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Adı geçen çalışmanın ilgili sonucunun ailelerin gelir düzeyleriyle ilgisi bulunsa da, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun ailenin sunduğu imkanlar dahilinde yaşadığı düşünüldüğünde güncel çalışmanın sonuçlarıyla tartışılabilmesini olanaklı kılmaktadır. Bu anlamda, ilköğretim matematik öğretmen adayları arasında, ortalama gelir seviyelerinin finansal okuryazarlık düzeylerine etkisinin olmadığı söylenebilir.

Öğretmen adaylarının genel olarak finansal durumdan duyulan memnuniyet düzeylerinin cinsiyet, sınıf seviyesi, yaşam düzeni ve aylık ortalama gelir aralıklarına göre nasıl değiştiği analiz edilmiştir. İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının finansal durumlarından duydukları memnuniyetin cinsiyete, sınıf seviyesine, yaşam düzenine veya ortalama gelir düzeyine göre farklılaşmadığı gözlemlenmiştir. Ancak buna rağmen, istatistiksel olarak anlamlı olmasa da, ailesi ile birlikte yaşan yüksek aylık ortalama gelire sahip kadın öğretmen adaylarının daha yüksek memnuniyet düzeyinde olduğu söylenebilir.

Karşılaştırmalı olarak bakıldığında ise, öğretmenlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin (finansal bilgi kategorisinde) cinsiyete göre değiştiği gözlemlenirken, öğretmen adayları arasında bir farklılaşma gözlemlenmemiştir. Yaşam düzeninin ise her iki grubun (öğretmenlerin ve öğrencilerin) finansal okuryazarlıklarında bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür. Gelir aralıkları dikkate alındığında ise, öğretmenlerin finansal okuryazarlıklarını etkileyen bir faktör olduğu gözlemlenirken, öğretmen adayları arasında böyle bir ayrışma gözlemlenmiştir. Genel olarak finansal durumdan duyulan memnuniyet, öğretmenler arasında cinsiyet, yaş medeni durum ve ortalama gelir faktörlerine göre değişim gösterirken, öğretmen adayları arasında hiçbir faktörde bir farklılaşma gözlemlenmemiştir.

Gelecekte finansal okuryazarlık kavramının okullarda öğretilmesi daha çok gündeme geleceği düşünüldüğünde; öğretmenlerin bu konuları öğretmeye hazır olup olmadıklarını ortaya çıkaracak çalışmalara daha çok yer verilmesi öneriler doğrultusunda değerlendirilmelidir. Ayrıca, araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiş olup bu doğrultuda ulaşılan sonuçlar nicel verilerle sınırlıdır. Bununla birlikte, duruma ilişkin daha detaylı sonuçlar elde edilmesi için hem nicel hem de nitel verilerin işe koşulduğu karma desen araştırmaların yapılması ve daha genellenebilir bilgiler edinilmesi için daha büyük örneklemlerle çalışmalar yürütülmesi önerilebilir. Diğer taraftan bu araştırma finansal okuryazarlık ile ilgili matematik öğretmeni ve öğretmen adaylarının mevcut bilgi, becerileri ve tutumlarını betimlemeyi amaçlamakta olup finansal okuryazarlık becerinin nasıl geliştirileceğine ilişkin bilgiler içermemektedir. Bu doğrultuda, hizmetiçi ve hizmet öncesi öğretmen eğitiminde finansal okuryazarlık becerilerini geliştirmeye yönelik deneysel çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Agnew, S., Maras, P., & Moon, A. (2018). Gender differences in financial socialization in the home - An exploratory study. *International Journal of Consumer Studies*, 42(3), 275-282. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12415>.
- Aguiar-Díaz, I., & Zagalaz-Jiménez, J. R. (2022). Women and financial literacy in Spain. Does marital status matter?. *Journal of Women & Aging*, 34(6), 785-799. <https://doi.org/10.1080/08952841.2021.1991194>.
- Akarçay Öğüz, A., & Tektaş, D. (2021). Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Tespit Edilmesine Yönelik Bir Araştırma. *İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 4(2), 49-70. <https://doi.org/10.52059/idaacmmd.939852>.
- Akçay A. O. & Semercioğlu M. S. (2021). Sınıf öğretmenlerinin matematik okuryazarlığı öz-yeterlikleri ve finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeyleri arasındaki ilişki. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 12(3), 1223-1233.
- Albulut, İ. İ. (2020). Üniversite öğrencileri için ortak finansal okuryazarlık ölçeği geliştirme çalışması: İnönü Üniversitesi örneği [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Almenberg, J., & Säve-Söderbergh, J. (2011). Financial literacy and retirement planning in Sweden. *Journal of Pension Economics & Finance*, 10(4), 585-598. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1809736>.
- Antonietti, A., Borsetto, A., Iannello, P. (2016). A Metacognitive approach to financial literacy. In C. Aprea, E. Wuttke, & K. Breuer (Eds.), *International Handbook of Financial Literacy* (ss. 57-68) . Springer, Singapore.
- Arrondel, L., Debbich, M., & Savignac, F. (2014). Financial Literacy and Financial Planning in France. Banque de France Working Paper No. 465 (Vol. 6: Iss. 2, Article 8).
- Atkinson, A., & Messy, F. (2012). Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study. *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, No. 15, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en>.
- Aydin, A.E., & Akben Selcuk, E. (2019). An investigation of financial literacy, money ethics and time preferences among college students: A structural equation model. *International Journal of Bank Marketing*, 37(3), 880-900. <https://doi.org/10.1108/IJBM-05-2018-0120>.
- Baglioni, A., Colombo, L., & Piccirilli, G. (2018). On the Anatomy of Financial Literacy in Italy. *Economic Notes: Review of Banking, Finance and Monetary Economics*, 47(2-3), 245-304. <https://doi.org/10.1111/ecno.12111>.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu. (2021). *Beşinci (2022-2024) Stratejik Plan*. <https://www.bddk.org.tr/KurumHakkinda/EkGetir/5?ekId=132>.
- Biçer, E. B., & Altan, F. (2016). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık ile ilgili tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi/evaluation of university student's financial literacy related to attitudes and behavior. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(4), 1519-1533.

- Buckland, J. (2010). Are low-income Canadians financially literate? Placing financial literacy in the context of personal and structural constraints. *Adult Education Quarterly*, 60(4), 357-376. <https://doi.org/10.1177/0741713609358449>.
- Chen, H., & Volpe, R. P. (1998). An analysis of personal financial literacy among college students. *Financial services review*, 7(2), 107-128. [https://doi.org/10.1016/S1057-0810\(99\)80006-7](https://doi.org/10.1016/S1057-0810(99)80006-7).
- Commission of the European Communities. (2007). 498: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Promoting Young People's Full Participation in Education, Employment and Society. Brussels. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52007DC0498>.
- Cronbach, L. J. (1955). Processes affecting scores on understanding of others and assumed similarity. *Psychological Bulletin*, 52(3), 177-193. <https://doi.org/10.1037/h0044919>.
- Çinko, M., Avcı, E., Ergun, S., & Tekçe, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri: Marmara Üniversitesi örneği. *Marmara Business Review*, 2(1), 25-50.
- Er, T. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları. (2014, June 5). T.C. Resmi Gazete [No: 29021]. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/06/20140605-6.htm>
- Fonseca, R., Mullen, K. J., Zamarro, G., & Zissimopoulos, J. (2012). What explains the gender gap in financial literacy? The role of household decision making. *Journal of Consumer Affairs*, 46(1), 90-106. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2011.01221.x>.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education* (6. Baskı). New York: McGraw-Hill Book Company.
- G20. (2012). *G20 Leaders' Declaration*. Los Cabos, Mexico: OECD.
- G20. (2013). *Advancing National Strategies for Financial Education*. St. Petersburg, Russian Federation: OECD.
- G20. (2022). *Report on navigating the storm: MSMEs' financial and digital competencies in COVID-19 times*. Rome: OECD.
- Grimes, P. W., Millea, M. J., & Thomas, M. K. (2010). Testing the economic literacy of K-12 teachers: A state-wide baseline analysis. *American Secondary Education*, 4-20.
- Grohmann, A., Hübler, O., Kouwenberg, R., & Menkhoff, L. (2021). Financial literacy: Thai middle-class women do not lag behind. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 31, 100537. <https://doi.org/10.1016/j.jbef.2021.100537>.
- Gutter, M. S., Copur, Z., & Garrison, S. (2016). Do the financial behaviours of college students vary by their state's financial education policies? In C. Aprea, E. Wuttke, & K. Breuer (Eds.), *International Handbook of Financial Literacy* (ss. 213-247) . Springer, Singapore.
- Güvenç, H. (2017). Öğretim programlarımızda finansal okuryazarlık. *Elementary Education Online*, 16(3), 935-948. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.330233>.

- Hair, J.F. (2011). Multivariate Data Analysis: An Overview. In: Lovric, M. (Eds) *International Encyclopedia of Statistical Science* (pp. 904-907). Springer, Berlin, Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-642-04898-2_395.
- Heath, J. A. (1989). An econometric model of the role of gender in economic education. *The American Economic Review*, 79(2), 226-230.
- Henriques, S. M. (2010). *Aspetos da literacia financeira dos Portugueses: um estudo empírico* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Aveiro, DC: University of Aveiro, Portugal.
- Hogarth, J. M., & Hilgert, M. A. (2002). A Profile of Consumers with High-rate Home Loans. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 13(1), 15.
- Jappelli, T., & Padula, M. (2013). Investment in Financial Literacy and Saving Decisions. *Journal of Banking & Finance*, 37(8), 2779-2792. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2013.03.019>.
- Kadoya, Y., & Khan, M. S. R. (2020). What determines financial literacy in Japan?. *Journal of Pension Economics & Finance*, 19(3), 353-371. <https://doi.org/10.1017/S1474747218000379>.
- Klapper, L., & Panos, G. A. (2011). Financial literacy and retirement planning: the Russian case. *Journal of Pension Economics & Finance*, 10(4), 599-618. <https://doi.org/10.1017/S1474747211000503>.
- Lucey, T.A. (2016). Preparing Preservice Elementary Teachers to Teach About Financial Literacy: Towards a Broader Conception. In C. Aprea, E. Wuttke, & K. Breuer (Eds.), *International Handbook of Financial Literacy* (ss. 655-673) . Springer, Singapore.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2011). Financial Literacy Around the World: An Overview. *Journal of Pension Economics & Finance*, 10(4), 497-508. *f Pension Economics & Finance*, 10(4), 599-618. <https://doi.org/10.1017/S1474747211000448>.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *American Economic Journal: Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44. <http://dx.doi.org/10.1257/jel.52.1.5>.
- Lusardi, A., Michaud, P. C., & Mitchell, O. S. (2017). Optimal Financial Knowledge and Wealth Inequality. *Journal of Political Economy*, 125(2), 431-477. <https://doi.org/10.1086/690950>.
- McKenzie, R. B. (1971). An exploratory study of the economic understanding of elementary school teachers. *The Journal of Economic Education*, 3(1), 26-31. <https://doi.org/10.2307/1182080>.
- McKinney, C. W., McKinney, K. C., Larkins, A. G., Gilmore, A. C., & Ford, M. J. (1990). Preservice elementary education majors' knowledge of economics. *Journal of Social Studies Research*, 14(2), 26-58. <https://doi.org/10.1016/j.jssr.2015.06.001>.
- Monticone, C. (2010). How Much Does Wealth Matter in the Acquisition of Financial Literacy?. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 403-422.
- Nikolaos D. Philippas & Christos Avdoulas (2020) Financial literacy and financial well-being among generation-Z university students: Evidence from Greece. *The European Journal of Finance*, 26(4-5), 360-381. <https://doi.org/10.1080/1351847X.2019.1701512>.

- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2005). *Education at a Glance 2005: OECD Indicators*. Paris: OECD.
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2009). *Education at a Glance 2009: OECD Indicators*. Paris: OECD.
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2015). *Education at a Glance 2015: OECD Indicators*. Paris: OECD.
- OECD International Network on Financial Education [OECD/INFE]. (2012). *The High-level Principles on National Strategies for Financial Education*. Paris: OECD.
- OECD International Network on Financial Education [OECD/INFE]. (2015). *Policy Handbook on National Strategies for Financial Education*. Paris: OECD.
- Parrotta, J. L., & Johnson, P. J. (1998). The impact of financial attitudes and knowledge on financial management and satisfaction of recently married individuals. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 9(2), 59.
- Peña, P. A. (2016). Personality and Financial Culture: A Study of Mexican Youths. In C. Aprea, E. Wuttke, & K. Breuer (Eds.), *International Handbook of Financial Literacy* (ss. 465-493). Springer, Singapore
- Philippas, N., & Avdoulas, C. (2020). Children of Crisis: Financial Literacy and Financial Well-being among Generation-Z Business-School Students in Greece. *European Journal of Finance* 26 (4-5): 360-381. <https://doi.org/10.1080/1351847X.2019.1701512>.
- Potrich, A. C. G., Vieira, K. M., & Kirch, G. (2015). Determinants of financial literacy: Analysis of the influence of socioeconomic and demographic variables. *Revista Contabilidade & Finanças*, 26, 362-377. <https://doi.org/10.1590/1808-057x201501040>.
- Remmele, B., & Seeber, G. (2012). Integrative economic education to combine citizenship education and financial literacy. *Citizenship, Social and Economics Education*, 11(3), 189-201. <https://doi.org/10.2304/csee.2012.11.3.189>.
- Rai, K., Dua, S., & Yadav, M. (2019). Association of financial attitude, financial behaviour and financial knowledge towards financial literacy: A structural equation modeling approach. *FIIIB Business Review*, 8(1), 51-60. <https://doi.org/10.1177/2319714519826651>.
- Retzmann, T., & Seeber, G. (2016). Financial education in general education schools: A competence model. In C. Aprea, E. Wuttke, & K. Breuer (Eds.), *International Handbook of Financial Literacy* (ss. 9-23) . Springer, Singapore
- van Rooij, M., Lusardi, A., & Alessie, R. (2011) Financial literacy and stock market participation. *Journal of Financial Economics*, 101(2), 449-472. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2011.03.006>.
- Santos, E. M. M., Tavares, V. C., Ratten, V., & Tavares, F. O. (2022). The Profile of the Portuguese Regarding the Perception of Financial Literacy. *Managerial Finance*, 48(9/10), 1301-1316. <https://doi.org/10.1108/MF-05-2021-0210>.
- Sekita, S. (2011). Financial literacy and retirement planning in Japan. *Journal of Pension Economics & Finance*, 10(4), 637-656. <https://doi.org/10.1017/S1474747211000527>.
- Sarıgül, H. (2014). A Survey of Financial Literacy Among University Students. *Journal of Accounting & Finance*, 0(64), 207-224.

- Shim, S., Xiao, J. J., Barber, B. L., & Lyons, A. C. (2009). Pathways to life success: A conceptual model of financial well-being for young adults. *Journal of Applied Developmental Psychology, 30*(6), 708-723. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2009.02.003>.
- Shim, S., Barber, B. L., Card, N. A., Xiao, J. J., & Serido, J. (2010). Financial socialization of first-year college students: The roles of parents, work, and education. *Journal of Youth and Adolescence, 39*, 1457-1470. <https://doi.org/10.1007/s10964-009-9432-x>.
- Stella, G. P., Filotto, U., & Cervellati, E. M. (2020). A proposal for a new financial literacy questionnaire. *International Journal of Business and Management, 15*(2), 34-48. <https://doi.org/10.5539/ijbm.v15n2p34>.
- Tomásková, H., Mohelská, H., & Nemcová, Z. (2011). Issues of financial literacy education. *Social and Behavioral Sciences, 28*, 365-369. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.069>.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2014). *Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları*. Ankara, Türkiye. Retrieved August 10, 2023, from <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/94da4743-4055-46a6-a330-3fe35d2ba9b9/eylemplani.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-94da4743-4055-46a6-a330-3fe35d2ba9b9-m3fzkQA>.
- Tural Sönmez, M. (2022). Erken dönemlerde finansal farkındalığın gelişmesi ve finansal okuryazarlık konularının matematik dersine entegrasyonu. *Yaşadıkça Eğitim, 36*(2), 569-589. <https://doi.org/10.33308/26674874.2022362402>.
- Ünal, O., Torun, S., Yavuz, E., & Ediş, S. (2016). İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies, 11*(9), 931-946. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9644>.
- Wagner, J. (2019). Financial education and financial literacy by income and education groups. *Journal of Financial Counseling and Planning, 30*(1), 132-141. <https://doi.org/10.1891/1052-3073.30.1.132>.
- Way, W. L., & Holden, K. C. (2009). 2009 Outstanding AFCPE Conference Paper Teachers' Background and Capacity to Teach Personal Finance: Results of a National Study. *Journal of Financial Counseling & Planning, 20*(2), 64-78.
- Yücel, F. H. (2022). Lise Öğretmenlerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ahi Evran Akademi, 3*(1), 52-65.